

Gospodarske novice.

Zoper poškodovanje zarubljenih zemljišč.

Poslancem državnega zbora razposlalo se je včeraj 3. dne t. m. poročilo justičnega odbora, v katerem se zbornici predlaga zoper poškodovanje zarubljenih zemljišč sledeči načrt postave:

§. 1. Kdor pri preteči mu posilni izvršitvi zadovoljenje upnika s tem ovira, da v ta namen premakljive ali nepremakljive reči prodá, poškoduje, uniči ali drugače ob vrednost spravi, dele premoženja odstrani, dolgove ali pravna opravila izmišlja, stori se krivega, ako se dejanje ne kaže ostreje kaznjivo, prestopka ter se ima kaznovati z zaporom od enega meseca do enega leta, pri obteživnih okoliščinah pa s težkim zaporom od 6 mesecev do 2 let.

Kaznovanje sokrivcev in sodeležnikov ravna se po določbah kazenske postave od 27. maja 1852. leta (D. z. l. št. 117.).

Določila družega odstavka §. 183. kazenske postave denejo se ob veljavo.

§. 2. Predstoječa določila smejo se obračati na dejanja storjena pred veljavo te postave le v toliko, kolikor bi bile po dosedanjih postavah pripadale ostrejšemu postopanju.

§. 3. Izvršitev te postave naroča se ministru za pravosodje.

Zbornica poslancev bo ta predlog težko našla preoster zoper velikanske škode, katere se godé uže redno pri zarubljenih zemljiščih naših krajev.

Zgodovinske stvari.

Česki kralj Karol I. *)

Spisal Fr. Jaroslav.

Narod česki je leta 1878. slovesno obhajal petstoletnico svojega nepozabljivega kralja Karola. Vladarji slovanski morajo zanimati slehernega Slovana, vzlasi pa takošni možje, kakoršen je bil Karol, ki je bil tudi rimsko-nemški cesar. V nemških zgodopisnih knjigah se ta vladar zeló pristrano opisuje, in to pač edino zato, ker je Čehe in Česko k nenavadni slavi povzdignil, in večne svaje na Nemškem zatrl.

Narisajmo toraj tega znamenitega moža, „očeta domovine“, kakor ga Čehi nazivajo, pa „očima Nemčije“, kakor ga Nemci pitajo, po českih izvornikih, vzlasi po prostonarodni knjigi: „Dějepis národu českého“, spisal J. Malý.

I.

Leta 1306. je bil zavratno ubit česki kralj Vaclav III., in ž njim je ugasnila domača rodovina Premislova.

Od leta 1306. do 1526. so živeli Čehi pod kralji iz različnih rodovin. Prvi je bil Rudolf avstrijski, sin nemškega cesarja Albrehta iz rodovine habsburške. Nemški cesar Albreht namreč, čuvši o smrti kralja českega, mahoma je proglasil Česko kot izpraznjen fevd rimske države, in lastil je sebi pravico tej zemlji novega kralja dati, kar je bilo pa proti svoboščinam od cesarja Friderika II. priznanim in odobrenim. Vsled njih namreč so imeli v tem slučaju deželni stanovi pravico kralja voliti. No, Albreht dobro vedoč, da je vsled neprevidene smrti Vaclavove vse zbegano in zmedeno

*) Ta spis je bil še rajnci dr. Bleiweis sam odločil za „Novice“ ter izrekel željo, naj se začne tiskati po novem letu. Vred.

na Českem, oprijel se je te ugodne prilike, da bi svojo hišo povzdignil, in je zato na vso moč delal na to, da bi njegov sin Rudolf, vojvoda avstrijski, za kralja českega izvoljen bil. Poslal je poslancev v Prago, da bi stanove obdelali in Rudolfu naklonili, poleg tega je tudi z dvema vojnama v zemljo planil, on sam iz Turingije, in sin njegov iz Avstrije skozi Moravsko.

Krona česka je po pravu šla Henriku koroškemu, možu najstareje princesinje Ane. Toda Henrik ni bil mož za to, ni se znal o pravem času potegniti za svoje pravo, in cesar ga je prehitel. Ko so česki stanovi prevideli, kako nemški cesar pritiska, odjenjali so, in Rudolfa za kralja izvolili.

Rudolf je umrl uže naslednjega leta, in prestol česki je bil zopet izpraznjen. Po njegovi smrti je imel brat Friderik prestol zasesti, tako je bilo dogovorjeno, ali stanovi so ta dogovor za neveljaven razglasili, ker je bil le prisiljen, kajti tudi cesar dane besede ni držal; poslali so po Henrika koroškega.

Novi kralj je došel na Česko in ljudstvo ga je povsodi z veseljem sprejemalo. Nemški cesar je bil zeló razdražen in je začel pretiti Čehom. Na ukaz njegov so navalili Avstrijci z nadškofom salcburškim in grofi goriškimi in ortenburškimi v dedične zemlje Henrikove in veliko škode v njih napravili, Albreht sam pa je z močno vojno od Heba, in sin njegov Friderik od avstrijske strani na Česko vdrl, kjer ste se obe vojni spojili. Nemci niso dosti opravili, zato se je Friderik kmalo pomiril s Henrikom. Ali Čehi niso imeli nobene tako nesposobnega vladarja, kakor je on bil. Da bi mir imel, prepustil je vse posle drugim, naj so delali, kar so hoteli, in tako je Česka kmalu globoko padla.

Sedaj so prevideli previdnejši Čehi, da tako ne more, ne sme biti, in začeli so misliti o novem kralju. Odbrali so si princesinjo Elizabeto, hčer Vaclava II. in sestro Vaclava III., ter sklenili poiskati jej dostojnega in sposobnega moža. Najbolj se je jim dopadal mladi Janez, sin novoizvoljenega nemškega cesarja Henrika VII. iz rodovine luksenburške, in to tem bolj, ker je cesar začel uže sam ob sebi nekako pokazovati, da ne bode priznal Henrika koroškega za kralja českega, nego kot izpraznjen fevd sebi vzela. Dvanajst odličnih poslancev českih je šlo k cesarju na Nemško prosit sina Janeza za kralja českega. Dobili so cesarja v Frankobrodu v državnem zboru. Cesar je dovolil, Henrika koroškega v državnem zboru nemškem odstavil, in sina svojega Janeza za kralja českega proglasil. Svatovali so z nenavadnim velikolepjem v Špiru in Janez je potem kraljevino česko od očeta v fevd vzela. Dne 7. februarija l. 1311. je bil novi kralj od nadškofa mogunškega v cerkvi sv. Vida na gradu praškem s svojo ženo Elizabeto slovesno okronan. Dne 14. maja je porodila kraljica Elizabeta sina, kateremu so pri krstu dali ime Vaclav, a ga je pozneje zamenil z imenom Karol. In ta Karol je bil oni slavni vladar, ki je svoji kraljevini toliko dobrega storil.

Kralj Janez, oče Karolov, je najraje po svetu se klatil in zapravljajal. Na Česko je prišel navadno takrat, kedar ni imel denarja. To pa, se ve da, Čehom ni bilo po volji. Da bi jih pomiril, poslal je Janez svojega mladega, na Francoskem naobraženega sina Karola na Česko s polno močjo, da bi v njegovem imenu kraljevino upravljal. Tega zaupanja je bil Karol tudi vreden. Prišel je na Česko z naslovom „mejni grof moravski“. Ko se je bližal Pragi, šlo mu je mnogo gospode naproti. Z velikim veseljem so ga pozdravili kot gospodarja svojega, vzlasi še zato, ker se je bil na Českem narodil. Gospoda, duhovenstvo in ljudstvo ga je v pro-